

Den žen (Alexandra Kollontai, 1913)

Text prve vydal a přeložil Komunistický svaz mládeže (KSM). Chtěl bych jim tímto poděkovat za jejich práci a dle mého velmi povedený překlad.

Článek "Den žen" od Alexandry Kollontajové byl publikován v novinách Pravda jeden týden před oficiálně první oslavou v Rusku dne Mezinárodní solidarity mezi proletářskými ženami 23. února (8. března), 1913. V Petrohradu byl tento den poznamenán výzvou ke kampani proti nedostatečným ekonomickým a politickým právům žen, za jednotu dělnické třídy a za probuzení sebevědomí mezi ženami.

Pozn. editora:

Obsah tohoto významného textu je třeba nazírat v historickém kontextu. Před více jak 100 lety se pojmem "feministky" označovalo výhradně hnutí bílých buržoazních žen za zrovnoprávnění se s bílými buržoazními muži. Dnes už ale jasně rozdělujeme primárně mezi dvěma druhy feminismů: buržoazním (liberálním) feminismem a proletářským (marxistickým) feminismem. Z dnešního pohledu zde Kollontai útočí na první zmiňovaný a sama se hlásí k druhému.

Snaha některých marxistů o kategorické odmítnutí slova "feminismus", jakožto něčeho z podstaty buržoazního, je výrazem nedostatečného dialektického pohledu na tuto problematiku. Slovo "feminismus", stejně jako všechna slova, podléhá neustálým změnám významů a užívání. Dnes neznamena a ani nemůže znamenat to co před 100 lety. Jeho dogmatické odmítnutí by mělo za následek vytvoření propasti mezi námi marxisty a pokrokovými vrstvami mas, které bychom tímto svým slovíčkařením pouze odradili a ze sebe před nimi udělali bandu zatvrzelých sektářů.

Komunisté a komunistky by se neměli bát označit sami sebe za proletářské feministy/ky, jelikož to neznamena nic jiného, než že boj proti patriarchátu pojmáme v neodmyslitelném spojení s bojem třídním, s bojem za komunistickou společnost. Liberálním feministkám a feministům bychom měli dát jasně najevo naše rozdíly, ale i průsečíky s nimi a skrze neúnavný dialog je získat na naši stranu a pomoci jim překonat nesprávné myšlenky a teoretické nedostatky.

Věřím proto tedy, že výše uvedené příhodnější rozdělení feminismu podle jeho třídních tendencí vnese do celé věci světlo a pomůže nám celou problematiku lépe uchopit.

Co je "Den žen"? Je skutečně potřebný? Není to ústupek ženám buržoazní třídy, feministkám a sufražetkám? Není to škodlivé pro jednotu dělnického hnutí?

Takové otázky můžeme stále slyšet v Rusku, ačkoliv nyní už ne v zahraničí. Život samotný již poskytl jasnou a výmluvnou odpověď.

"Den žen" je článkem v dlouhém, pevném řetězu ženského proletářského hnutí. Organizovaná armáda pracujících žen roste každým rokem. Před dvaceti lety byla v odborových organizacích pouze hrstka pracujících žen rozptýlené tu a tam v řadách dělnické strany... Nyní mají Anglické odborové svazy přes 292 tisíc žen; v Německu přes 200 tisíc z nich je v odborovém hnutí a 150 tisíc v dělnické straně, a v Rakousku je 47 tisíc žen v odborových svazech a téměř 20 tisíc ve straně.

Všude - v Itálii, Maďarsku, Dánsku, Švédsku, Norsku a Švýcarsku - se ženy pracující třídy organizují. Ženská socialistická armáda má téměř milion členek. Mocná síla! Síla, s níž vlády tohoto světa musí počítat v otázkách životních nákladů, zajištění v mateřství, dětské práce a právních předpisů na ochranu práce žen.

Byly časy, kdy si pracující muži mysleli, že oni sami musí nést na ramenou nápor boje proti kapitálu, že oni sami se musí vypořádat se "starým světem" bez pomoci svých žen. Nicméně když ženy dělnické třídy vstoupily do řad těch, kdo prodávají svou práci, dotlačeny na trh práce faktem, že je jejich manžel nebo otec nezaměstnaný, pracující muži si uvědomili, že ponechat ženy v řadách "netřídního vědomí" by poškodilo a zpomalovalo jejich věc. Čím větší je číslo uvědomělých bojovníků, tím větší je šance na úspěch. Jakou úroveň povědomí má žena, která sedí u kamen, která nemá žádná práva ve společnosti, státě nebo v rodině? Nemá žádné vlastní "myšlenky"! Vše dělá podle objednávky otce nebo manžela ...

Zaostalost a nedostatek práv, které ženy trpí, jejich podřízenost a lhostejnost, nejsou prospěšné pro dělnickou třídu, ve skutečnosti jí škodí. Ale jak má být ženská dělnice vtažena do hnutí, jak se má probudit?

Sociální demokracie v zahraničí nenašla okamžité řešení. Organizace pracujících byly otevřeny ženám, ale jen pár z nich vstoupilo. Proč? Protože si dělnická třída nejprve neuvědomila, že žena je nejvíce právně a sociálně zanedbávaným členem této třídy, že byla zastrašována a pronásledována po staletí, že pro povzbuzení její mysli a srdce je zapotřebí zvláštního přístupu, slov, která jsou pro ni pochopitelná jako pro ženu. Dělníci si nevšimli, že v tomto světě chybějících lidských práv a vykořisťování je žena utlačována nejen prodejem své práce, ale také jako matka, jako žena ... Nicméně když to dělnická socialistická strana pochopila, odvážně převzala obranu žen v obou směrech, jako zaměstnankyně a jako ženy, matky.

Socialisté v každé zemi začali požadovat speciální ochranu ženské práce, zajištění pro matku a dítě, politická práva pro ženy a obranu zájmů žen.

Čím jasněji dělnická strana vnímala tento druhý úkol vůči ženám, tím ochotněji se ženy připojovaly ke straně, tím více si uvědomovaly, že strana je jejich pravým reprezentantem, že dělnická třída bojuje i za jejich naléhavé a výhradně ženské potřeby. Samotné pracující ženy, organizované a uvědomělé, vynaložily velké úsilí pro vyjasnění tohoto cíle. Nyní největší břemeno při oslovování dalších pracujících žen socialistickým hnutím náleží ženám. Strany v každé zemi mají své vlastní zvláštní ženské výbory, sekretariáty a oddělení. Tyto ženské výbory provádějí práci mezi dosud politicky neuvědomělými ženami, probouzejí jejich povědomí a organizují je. Rovněž zkoumají ty otázky a požadavky, které nejvíce ovlivňují ženy: ochranu a zabezpečení nastávajícím a kojícím matkám, právní regulaci práce žen, boj proti prostituci a kojenecké úmrtnosti, požadavky politických práv pro ženy, zlepšení bydlení, boj proti rostoucím životním nákladům atd.

Proto dělnice jako členové strany bojují za společnou třídní věc, zatímco zároveň vymezují a předkládají ty potřeby a požadavky, které se jich jako žen, manželek a matek nejvíce dotýkají. Strana podporuje tyto požadavky a bojuje za ně... Požadavky pracujících žen jsou neoddělitelnou součástí společné věci pracujících!

Na "Den žen" organizované demonstrují proti jejich nedostatku práv.

Ale někteří řeknou, proč tohle vyčlenění pracujících žen? Proč speciální "Den žen", speciální letáky pro pracující ženy, setkání a konference žen dělnické třídy? Není tohle nakonec ústupek feministkám a buržoazním sufražetkám?

Pouze ti, kteří nerozumí radikálnímu rozdílu mezi hnutím socialistických žen a buržoazních sufražetek mohou takto uvažovat.

Co je cílem feministek? Jejich cílem je dosáhnout stejných výhod, stejné síly, stejných práv v rámci kapitalistické společnosti, jaké náleží jejich manželům, otcům a bratrům. Co je cílem žen dělnické třídy? Jejich cílem je zrušit všechny výsady vyplývající z narození nebo bohatství. Pro ženu dělnické třídy je lhostejné, kdo je "pán", zda muž nebo žena. Spolu s celou svou třídou může ulehčit své pozici jako dělnice.

Feministky požadují stejná práva vždy a všude. Ženy dělnické třídy odpovídají: požadujeme práva pro každého občana, muže a ženu, ale nejsme připraveni zapomenout, že nejsme pouze pracující a občané, ale také matky. A jako matky, jako ženy, které rodí budoucnost, požadujeme zvláštní péči pro nás a naše děti, zvláštní ochranu od státu a společnosti.

Feministky se snaží získat politická práva. Nicméně i zde jsou naše cesty odděleny.

Pro buržoazní ženy jsou politická práva prostě prostředky, které jim umožňují lépe a jistěji se prosadit ve světě založeném na vykořisťování pracujících. Pro ženy dělnické třídy jsou politická práva krokem po skalnaté a obtížné cestě, která vede touženému království práce.

Cesty, po kterých jdou dělnice a buržoazní sufražetky, se už dávno oddělily. Existuje příliš velký rozdíl mezi cíli, které jim život předurčil. Existuje příliš velký rozpor mezi zájmy ženy dělnické třídy a paní majitelkou, mezi služkou a její paní... Nejsou a nemohou být žádné spojnice, body smíření nebo sblížení mezi nimi. Pracující muži by se proto neměli bát samostatného Dne žen, ani konferencí pro pracující ženy, ani jejich zvláštního tisku.

Každá zvláštní, odlišná forma práce mezi ženami dělnické třídy je prostě prostředkem k vyvolání vědomí ženy a vtažení ji do řad těch, kteří bojují za lepší budoucnost ... Dny žen a pomalá, pečlivá práce konaná k probuzení sebeuvědomění pracující ženy slouží ne zájmu dělení, ale sjednocení dělnické třídy.

Necht' radostný pocit sloužící společnému třídnímu cíli a současně boji za své vlastní ženské osvobození inspiruje ženy dělnické třídy k oslavám Dne žen.